

Jak realizować Zielony Ład na poziomie regionu – przykład Pomorza

ADAM KAŁDUŃSKI

Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

dr

ADAM MIKOŁAJCZYK

Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

JUSTYNA LUBOJEMSKA

Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Choć zabrzmiało to paradoksalnie, Europejski Zielony Ład pojawił się na horyzoncie działań Samorządu Województwa Pomorskiego na wiele lat przed jego zadekretowaniem. Przyjęcie tej strategii nie będzie oznaczało dla regionu wejścia na zupełnie nowe pola aktywności, lecz będzie raczej zwielokrotnieniem możliwości osiągnięcia środowiskowo-klimatycznych celów, w kierunku których Pomorza zmierza już od dawna.

W grudniu 2019 r. Komisja Europejska przedstawiła nową całościową strategię pod nazwą Europejski Zielony Ład. Jej celem jest przekształcenie Unii Europejskiej w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto, i w ramach której wzrost gospodarczy będzie uniezależniony od ekstensywnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Strategia 2030 a Zielony Ład

Europejski Zielony Ład stał się bardzo ważnym punktem odniesienia dla przyjętej przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 12 kwietnia 2021 r. nowej Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (SRWP 2030). Znalazło to swoje odzwierciedlenie w strategicznych wyzwaniach rozwojowych województwa, do których zaliczono w szczególności: zmiany klimatu, spójność wewnętrzną regionu i mobilność mieszkańców, bazę gospodarczą, edukację, a także zmiany technologiczne i cyfryzację życia. Wyzwania te determinują zarówno wybór celów, jak i mechanizmy realizacji SRWP 2030.

Fundamentem SRWP 2030 jest jedenaście zasad przekrojowych, które mają zastosowanie do wszystkich celów Strategii. Z zasad tych bezpośrednio wynika zakres interwencji, system realizacji oraz kryteria horyzontalne, które będą wykorzystywane na etapie identyfikacji przedsięwzięć realizujących Strategię. Dwie z nich dotyczą bezpośrednio środowiska, klimatu i zielonej transformacji:

- zasada korzystnego oddziaływania na klimat i środowisko, oznaczająca że przedsięwzięcia identyfikowane jako istotne dla realizacji SRWP 2030 analizowane będą w oparciu o długofalowy monitoring środowiska przez pryzmat kryterium pozytywnego efektu środowiskowego promującego: zmniejszanie wpływu społeczno-gospodarczego na środowisko i klimat lub działania kompensujące oraz dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej z uwzględnieniem bezpieczeństwa energetycznego regionu przy zastosowaniu analizy śladu węglowego oraz oceny cyklu życia (*Life Cycle Assessment*),
- zasada transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, oznaczająca że realizacja SRWP 2030 będzie wspierać rozwój i upowszechnianie modeli produkcji i konsumpcji ukierunkowanych na niższe zużycie zasobów, zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ponowne wykorzystanie materiałów i produktów. Będzie to podejście holistyczne i systemowe, wykorzystujące potencjały wszystkich sektorów i obejmujące działania podejmowane przez społeczeństwo (nowe wzorce zachowań), przedsiębiorców (w tym innowacje i ekoprojektowanie) oraz sektor publiczny i społeczny. Realizacja tej zasady oznacza, że przedsięwzięcia identyfikowane jako strategiczne analizowane będą przez pryzmat kryterium zrównoważonej produkcji i konsumpcji.

W kontekście zachodzących zmian klimatu, z punktu widzenia prowadzenia wszelkiej działalności społeczno-gospodarczej, kluczowe jest zapewnienie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego regionu. Niezwykle istotne jest przygotowanie województwa na wystąpienie ekstremalnych zdarzeń pogodowych, zwłaszcza takich jak: deszcze nawalne, fale upałów czy huraganowe wiatry, które sprawiają, że konieczne jest podjęcie działań ograniczających skutki negatywnych konsekwencji kryzysu klimatycznego (powodzi, susz, spadku poziomu naturalnej retencji wodnej czy pożarów lasów) oraz zintensyfikowanie działań adaptujących region do tych zmian.

“ **W kontekście zachodzących zmian klimatu, z punktu widzenia prowadzenia wszelkiej działalności społeczno-gospodarczej, kluczowe jest zapewnienie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego regionu.**

Oznacza to, że realizacja SRWP 2030 przyczyniać się będzie do zwiększania bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego oraz kształtowania otoczenia, które ogranicza presję na środowisko i przeciwdziała jego degradacji, przy jednoczesnym dążeniu do neutralności klimatycznej, poprzez ograniczanie emisji, wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym, tworzenie warunków do przekształcenia regionu w krajowego lidera produkcji zielonej energii i technologii ekoefektywnych oraz edukację mieszkańców.

Kolejnym obszarem związanym z Europejskim Zielonym Ładem jest rozwój infrastruktury transportu zbiorowego i mobilności. Ograniczenia mobilności przekładające się na aktywność edukacyjną, zawodową czy społeczną będą usuwane poprzez działania przywracające i rozwijające transport publiczny. To również odpowiedź na rosnącą świadomość ekologiczną, ponieważ transport zalicza się do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w miastach. Poza wzrostem świadomości ekologicznej zauważalne są również zmiany w obszarze świadomości zdrowotnej oraz ekonomicznej. Ich skutkiem jest coraz większe zainteresowanie mobilnością aktywną, współdzielonymi środkami transportu i elektromobilnością. Wymiar środowiskowo-klimatyczny będzie brany pod uwagę przy wszystkich decyzjach inwestycyjnych, również w obszarze infrastruktury drogowej.

W SRWP 2030 bardzo ważny jest wzrost konkurencyjności gospodarczej. Dla wdrażania założeń Europejskiego Zielonego Ładu szczególnie istotne będzie podejmowanie współpracy biznesu, sektora naukowo-badawczego oraz publicznego w celu budowania konkurencyjności gospodarki regionu, jak również wdrażania nowoczesnych, zasobooszczędnych rozwiązań, w szczególności właściwych dla modelu przemysłu 4.0 oraz z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym. Samorząd województwa zamierza wspierać przedsiębiorców poprzez

stworzenie katalogu zachęt na rzecz transformacji pomorskich firm w tych obszarach. Europejski Zielony Ład jest też szansą dla sektora rolnego, zwłaszcza dla produkcji lokalnej, w szczególności ekologicznej.

Zagadnieniem, bez którego trudno będzie wdrażać Europejski Zielony Ład wymagający wprowadzenia szeregu zmian w życiu społeczno-gospodarczym jest edukacja. Stąd dla regionu bardzo ważna jest poprawa jakości usług edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia z uwzględnieniem potrzeb gospodarki i rynku pracy, postępu technologicznego i wyzwań cywilizacyjnych (takich jak zmiany klimatu, degradacja środowiska, zdrowy tryb życia, czy racjonalne zachowania komunikacyjne), przy jednoczesnym zapewnieniu równego dostępu dla wszystkich mieszkańców.

Ostatnim wyzwaniem związanym z Europejskim Zielonym Ładem jest cyfryzacja i zachodzące zmiany technologiczne, które powinny stać się motorami wzrostu i przełamywania wykluczenia.

Operacjonalizacja działań

Dokumentami konkretyzującymi działania realizujące cele Samorządu Województwa Pomorskiego (SWP) w poszczególnych obszarach tematycznych SRWP 2030 są regionalne programy strategiczne (RPS). Tworzą one pakiet pięciu programów, a z których co najmniej cztery bardzo istotnie wpisują się w cele Europejskiego Zielonego Ładu. Obejmują one zakres:

- bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego,
- mobilności i komunikacji,
- gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego,
- edukacji i kapitału społecznego.

W RPS odnoszącym się do bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego, wszystkie priorytety programu wpisują się w Europejski Zielony Ład. Dotyczy to zarówno środowiskowej części programu (odporność na zmiany klimatu, różnorodność biologiczna i krajobraz, gospodarka odpadami jako elementu gospodarki o obiegu zamkniętym, woda pitna i ścieki), jak i części energetycznej (czysta energia i poprawa jakości powietrza).

W przypadku RPS w zakresie mobilności i komunikacji, za szczególnie istotne w kontekście Europejskiego Zielonego Ładu należy uznać działania prowadzące do równoważenia podziału zadań przewozowych, koncentrujące się na transporcie zbiorowym, promujące transport nisko- i zeroemisyjny, rozwijające infrastrukturę paliw alternatywnych oraz infrastrukturę mobilności aktywnej, w tym w szczególności rowerowej.

W RPS skupionym na gospodarce, rynku pracy oraz ofercie turystycznej i czasu wolnego, kluczowe są działania mające na celu wzmocnienie zdolności adaptacyjnych i odporności przedsiębiorców, w tym m.in. poprzez stworzenie narzędzi zachęcających firmy do transformacji gospodarczej i przemysłowej (m.in. zielone technologie, gospodarka o obiegu zamkniętym, przemysł 4.0, automatyzacja, cyfryzacja, sztuczna inteligencja) i optymalizacji procesów oraz wspieranie rozwoju kształcenia ustawicznego dostosowanego do potrzeb nowoczesnej gospodarki regionu, w tym m.in. centrów kompetencji wzmacniających wdrażanie cyfryzacji, automatyzacji, AI, gospodarki o obiegu zamkniętym, przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii (również offshore'owych i wodorowych).

Istotnym komponentem działań zaplanowanych w ramach tego programu strategicznego będzie również wspieranie podejmowania przez przedsiębiorstwa, we współpracy z jednostkami naukowymi, projektów z zakresu badań i rozwoju. Tego rodzaju projekty powinny skutkować własnymi, pomorskimi rozwiązaniami technologicznymi. Priorytetowo traktowane będą projekty badawczo-rozwojowe wpisujące się w obszary Inteligentnych Specjalizacji Pomorza (ISP), czyli cross-branżowe obszary pomorskiej gospodarki o największym potencjale innowacyjnym. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że co najmniej dwa z czterech obszarów ISP wprost odnoszą się do zagadnień kluczowych z perspektywy Europejskiego Zielonego Ładu: *Technologie offshore i portowo-logistyczne* oraz *Technologie ekoefektywne w produkcji, przesyłce, dystrybucji i zużyciu energii i paliw oraz w budownictwie*.

Istotnym komponentem działań jest wspieranie podejmowania przez przedsiębiorstwa, we współpracy z jednostkami naukowymi, projektów z zakresu badań i rozwoju. Tego rodzaju projekty powinny skutkować własnymi, pomorskimi rozwiązaniami technologicznymi.

Wszystkie wyżej wymienione działania będą uzupełniane przez inicjatywy „miękkie”, planowane w ramach RPS w zakresie edukacji i kapitału społecznego. Strategicznym zadaniem ulokowanym w ramach tego z kolei programu jest koordynacja realizacji programów świadomościowych skierowanych do wszystkich mieszkańców województwa, mających wpłynąć na wzrost wiedzy oraz zmianę zachowań i postaw w kluczowych obszarach, takich jak m.in. środowisko i klimat, zdrowy trybu życia czy racjonalne zachowania komunikacyjne.

Warto zaznaczyć, że dla realizacji zadań wskazanych w poszczególnych RPS poszukiwane będą wszelkie możliwe dostępne źródła finansowania. RPS-y nie posiadają bowiem własnych zdeterminowanych budżetów. Stanowią natomiast wytyczną dla zaprojektowania konkretnych dokumentów i programów finansowych, na które Samorząd Województwa posiada bezpośredni wpływ (takich jak budżet województwa lub wdrażane z poziomu regionu programy operacyjne współfinansowane ze środków UE), jak również przygotowania lub inspirowania przedsięwzięć, które będą kierowane do zewnętrznych źródeł finansowania (takich jak programy zarządzane z poziomu krajowego lub programy międzynarodowe).

Jeśli chodzi o programy finansowe na których przygotowanie i wdrażanie wpływ Samorządu Województwa jest bezpośredni i sprawczy, to najważniejszym z nich będzie współfinansowany ze środków Polityki Spójności UE regionalny program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (FEP 2021-2027). Będzie to następcą Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Projekt FEP 2021-2027 został opublikowany i skierowany do konsultacji społecznych w dniu 3 sierpnia br. Treść RPS-ów stanowiła zasadniczą podbudowę dla przygotowania tego projektu, w ogromnym stopniu determinując jego kształt. Jest to zgodne z obowiązującą na Pomorzu od lat zasada konsekwentnego przechodzenia do kolejnych etapów programowania polityki rozwoju: od ogólnej strategii, poprzez tematyczne programy strategiczne, aż do konkretnych programów finansujących.

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2021-2027 wsparcie ze środków europejskich, w tym także poprzez FEP 2021-2027, będzie realizowane w ramach 5 celów polityki, wyznaczonych przez regulacje Polityki Spójności UE. Trzy z nich decydująco wpłyną na sposób, w jaki województwo pomorskie będzie podejmować wyzwania wynikające z Europejskiego Zielonego Ładu:

- bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa, dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej (tzw. Cel 1),
- bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzeniu zmian klimatu i przystosowaniu się do nich, zapobieganiu ryzyku i zarządzaniu ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (tzw. Cel 2),
- lepiej połączona Europa, dzięki zwiększeniu mobilności (tzw. Cel 3),

W celu polityki nr 1 przewiduje się m.in. wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw w celu dostosowania się do nowych trendów i technologii, w szczególności dzięki wykorzystaniu zielonych technologii, rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym, cyfryzacji, automatyzacji, sztucznej inteligencji, przemysłu 4.0. Ponadto wspierane będą projekty badawczo-rozwojowe w firmach, których rezultatem będą nowe rozwiązania technologiczne w obszarach ISP.

W odniesieniu do Celu 2, planowane wydatki SWP koncentrować się będą w dwóch dziedzinach: termomodernizacji obiektów w sferze komunalnej oraz w sektorze wspólnot mieszkaniowych, wraz z elementami systemu ciepłownictwa oraz oświetleniem ulicznym, a także w zakresie inwestycji w ekologiczny transport miejski, w tym zeroemisyjny tabor dla transportu publicznego. Ponadto, planuje się wsparcie inwestowania w inne dziedziny kluczowe dla osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu, takie jak adaptacja do zmian klimatu, gospodarka o obiegu zamkniętym, gospodarka wodno-ściekowa, ochrona zasobów przyrodniczych i różnorodności biologicznej, a także odnawialne źródła energii. Szczególnie w tej ostatniej dziedzinie zakłada się skoordynowaną interwencję na obszarze całego województwa. Z jednej strony planuje się nowatorskie w skali kraju przedsięwzięcie pod nazwą Pomorski Archipelag Wysp Energetycznych, polegające na zaproszeniu miast i gmin regionu do tworzenia lokalnych, samowystarczalnych systemów integrujących podaż i popyt energii ze źródeł odnawialnych na danym terenie. Z drugiej, wspierane będą lokalne projekty integrujące małe, indywidualne inwestycje z zakresu rozproszonej energetyki obywatelskiej.

Z kolei w celu polityki nr 3, Zarząd województwa pomorskiego planuje przede wszystkim zakup taboru do pasażerskich przewozów o charakterze regionalnym, przy czym będzie to wyłącznie tabor zeroemisyjny (elektryczny, wodorowy).

Zielony Ład – kontynuacja, nie rewolucja

Warto mieć na uwadze, że przyjęcie Europejskiego Zielonego Ładu nie było dla województwa otwarciem zupełnie nowych pól aktywności. Należy ten fakt widzieć raczej jako zwielokrotnienie możliwości osiągnięcia celów, które odzwierciedlają hierarchię pomorskich priorytetów ustabilizowaną od lat. Innymi słowy, dla samorządu województwa pomorskiego wdrażanie znacznej części z wyżej opisanych zagadnień stanowić będzie kontynuację oraz rozwinięcie prowadzonych do tej pory działań w obszarach m.in. transportu miejskiego, regionalnej infrastruktury kolejowej, efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, redukcji emisji, ograniczania zagrożeń naturalnych, gospodarki odpadami czy dbania o różnorodność biologiczną, ochronę przyrody i edukację ekologiczną.

“ **Przyjęcie Europejskiego Zielonego Ładu nie było dla województwa otwarciem zupełnie nowych pól aktywności. Należy ten fakt widzieć raczej jako zwielokrotnienie możliwości osiągnięcia celów, które odzwierciedlają hierarchię pomorskich priorytetów ustabilizowaną od lat.**

Pomorze jest również liderem, jeśli chodzi o wprowadzanie na rynek unikalnej, autorskiej oferty wsparcia zwrotnego w obszarach tematycznych wpisujących się w osiągnięcie celów Europejskiego Zielonego Ładu. W tej dziedzinie województwo pomorskie współpracuje m.in. z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym oraz tzw. pośrednikami finansowymi działającymi w regionie (banki, fundusze pożyczkowe), dzięki którym pożyczki trafiają do ostatecznych odbiorców realizujących konkretne inwestycje.

“ **Pomorze jest liderem, jeśli chodzi o wprowadzanie na rynek unikalnej, autorskiej oferty wsparcia zwrotnego w obszarach tematycznych wpisujących się w osiągnięcie celów Europejskiego Zielonego Ładu.**

W ramach RPO WP 2014-2020 na finansowanie „zielonych” inwestycji przeznaczono ponad 200 mln zł. Do obecnej chwili zainwestowane środki publiczne zdołały przyciągnąć na Pomorze finansowanie rynkowe od podmiotów prywatnych w kwocie kolejnych 16 mln zł. Warto zwrócić uwagę, że dzięki zastosowaniu instrumentów zwrotnych, środki publiczne przyznane zostały jedynie na wsparcie rentownych inwestycji, a wkład finansowy, po wykorzystaniu (spłacie pożyczek przez ostatecznych odbiorców) powraca obecnie do samorządu województwa i zasila kolejne projekty.

Warto też wspomnieć, że od 2018 r. na pomorskim rynku dostępne są dwa rodzaje „zielonych” pożyczek: *Pożyczka na modernizację energetyczną budynków* oraz *Pożyczka OZE*. Ze środków pochodzących z tej pierwszej zmodernizowano 87 budynków, w których łącznie znajduje się 1774 lokali mieszkalnych. Efektem realizacji inwestycji są oszczędności energii, które wynoszą średnio 40 proc. na budynek oraz przekładają się na wyraźny – również w granicach 40 proc. na budynek – spadek emisji CO₂. Do końca 2023 r. przewiduje się łącznie redukcję emisji gazów cieplarnianych co najmniej do poziomu 7 tys. t równoważnika CO₂.

Z kolei *Pożyczka OZE* to produkt finansowy o znaczeniu strategicznym, który idealnie odpowiada dzisiejszym potrzebom cywilizacyjnym. Dzięki jego uruchomieniu Pomorze ma szansę na tytułu najbardziej „zielonego” regionu w Polsce. Udzielana jest poprzez Pomorski Fundusz Pożyczkowy. Wśród jej ostatecznych odbiorców znajdują się nie tylko przedsiębiorcy, ale również jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, czy instytucje edukacyjne i wiele innych. Do połowy 2021 r. podpisano 26 umów inwestycyjnych na kwotę blisko 19 mln zł. wsparcia UE oraz budżetu państwa. W portfelu pośrednika znajdują się głównie inwestycje z zakresu fotowoltaiki, w tym farmy fotowoltaiczne, biogazownia oraz pompy ciepła. W efekcie zrealizowanych inwestycji udało się zainstalować urządzenia o łącznej mocy 4,2 MW, a w wyniku ich realizacji szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych wyniósł blisko 6 tys. t równoważnika CO₂. Szacuje się, że w wyniku realizacji inwestycje ze środków tej pożyczki, do końca 2023 r. dodatkowa zdolność wytwarzania energii z OZE osiągnie poziom 6 MW, a redukcja emisji gazów cieplarnianych – nawet 12 tys. t równoważnika CO₂.

Na zakończenie warto także wskazać kilka przykładów już realizowanych na Pomorzu działań nieinwestycyjnych, związanych z animacją środowisk gospodarczych wokół szans związanych z kierunkami biznesowymi wpisującymi się w priorytety Europejskiego Zielonego Ładu. Pierwszy to powołanie Pomorskiej Doliny Wodorowej. Jest to regionalna inicjatywa firm należących do Klastra Technologii Wodorowych i Czystych Technologii Węglowych oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, mająca na celu zwiększenie udziału wodoru jako paliwa w transportowym miksie energetycznym w regionie. Projekt obejmuje szereg inicjatyw, takich jak budowa świadomości wykorzystania technologii wodorowych i rozwijanie koncepcji typu *power to gas* na terenie województwa pomorskiego, gdzie wodór może być produkowany ze źródeł odnawialnych.

Innym przykładem może być niedawne powołanie *Pomorskiej Platformy Rozwoju Morskiej Energetyki Wiatrowej na Bałtyku*, której działalność ma pozwalać na rozwijanie kontaktów gospodarczych, ułatwiać wymianę doświadczeń oraz transfer dobrych praktyk, a także doprowadzić do przygotowania kadr dla podmiotów uczestniczących w inwestycjach związanych z budową energetyki odnawialnej na Morzu Bałtyckim.

“ **Powołanie *Pomorskiej Platformy Rozwoju Morskiej Energetyki Wiatrowej na Bałtyku* ma pozwalać na rozwijanie kontaktów gospodarczych, ułatwiać wymianę doświadczeń oraz transfer dobrych praktyk, a także doprowadzić do przygotowania kadr dla podmiotów uczestniczących w inwestycjach *offshore*’owych na Bałtyku.**”

Kolejnym przykładem mającym na celu inspirowanie i intensyfikowanie wielostronnej współpracy na rzecz transformacji w kierunku zrównoważonej przyszłości jest powołanie w październiku 2020 r. przez Samorząd Województwa Pomorskiego, Miasto Gdańsk i agendę ONZ Global Compact Network Poland, Pomorskiego Forum Solidarności Klimatycznej im. Pawła Adamowicza. Obecnie zasięg tej inicjatywy został rozszerzony, gdyż jego sygnatariuszem zostało Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot, skupiające kilkadziesiąt gmin i powiatów. Pierwszym efektem tej współpracy jest przygotowanie *Deklaracji wielo-poziomowej międzysektorowej współpracy. Polskie wspólnoty terytorialne na kursie do neutralności klimatycznej*, do której podpisania i wdrażania zaproszone zostały wszystkie zainteresowane podmioty.

O autorach

Adam Kałduński – Główny Specjalista w Departamencie Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Zajmuje się programowaniem rozwoju regionalnego w obszarach: środowisko, klimat i energetyka. Absolwent Politechniki Gdańskiej. Laureat III edycji ogólnopolskiego konkursu na najlepszych absolwentów wyższych uczelni w dziedzinie ochrony środowiska Fundacji im. Nowickiego.

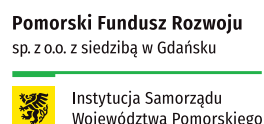
Dr **Adam Mikołajczyk** – posiada wieloletnią specjalizację naukowo-dydaktyczną na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego oraz praktyką zawodową w strukturach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego – obecnie jako Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, a poprzednio Dyrektor Departamentu Rozwoju Gospodarczego. Zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi planowania rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zarządzania funduszami strukturalnymi UE. Autor szeregu publikacji z tego zakresu.

Justyna Lubojemska – Główny Specjalista w Referacie Instrumentów Finansowych w Departamencie Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Uczestniczy w pracach związanych z programowaniem oraz wdrażaniem programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE oraz budżetu państwa. Współpracuje z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym w zakresie wdrażania pożyczki rewitalizacyjnej, pożyczki na modernizację energetyczną budynków oraz pożyczki OZE. Absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego.

Wydawca

Partnerzy

Partnerzy numeru

